

Grævling tegnet af Jeppe Ebdrup i Danske vildtundersøgelser, 1977.

Grævlingen ser fra den spegede rugmark og snøfter · med trynen i jorden og knaser på skarnbassekravlet · og lusker langs diget til mosens forjættende grøfter · og virrer med hovedet og dingler med tapper af savlet *Knud Wiinstedt* (2); inde bag bakkerne lusker en grævling; · vogt nu, o hyrde, de hvide små lam! · Ser du hans bo, · lad ham i ro, – · han bider lukt gennem strømper og sko *Jeppe Aakjær* (3).

LITTERATUR: (1) 222/2,79; (2) 906c 52; (3) 937b 99.

Jagttaske af rødt lærred med forside af grævlingeskind. Foto: Dansk Folkemuseum, Brede.

Odder, *Lutra lutra*

Dens slanke, lavbenede krop måler 1.2-1.5 meter inkl. halen, der ligesom det flade, tilspidsede hoved med ganske korte ører går jævnt over i kroppen; ryggsiden er mørkebrun, bugen lysere.

»En mår, som fik det våde kær ... · en valen mand med svømmetær, · som ålen smækker, altid frisk, · med rovdryrsjælen fuld af fisk« *Johannes V. Jensen*, *Odderen* (1).

– Danmarks Dyreverden 10, 51-70.

Odder, gammeldansk otter, otær, oldnordisk otr; af oldindisk (sanskrit) udra-h, indoeuropæisk ud-ro-s 'vanddyr' (2); som persontilnavn siden 1300-t (3), indgår i stednavne: *Vodder 'bæk med odder'* o. 1280ff *Tønder a.*, *Oddermose 1544ff ØMøn*, *Odderbæk 1570ff Thyregod s. Sjælland*, *Oddersted 1578ff Tavlov s. Sjælland af mandsnavnet Otær*; *Odderbæk 1587ff Vejstrup s. Sønderjylland*, *Odderkær og -toft 1641ff Barsmark Sønderjylland*, *Odderballe 1683-1805 SSamsø*, *Odderholm 1683ff Kalvslund s. Sønderjylland*, *Odderkær 1692ff Holm Als*, *Odderbæk 1704ff Barsmark Sønderjylland*, 1781ff (senere *Oddebæk*) *Vibøge Als*, *Oddermose 1788ff Vemmenæs Tåsinge*; måske i *Odderbæk (Hoterbeke) 1100-t Frederiksborg a.*, *Oddervad 1784ff Hønkyss Sønderjylland* (4). *Minske (flododder) 1603 434 3, 47* *Fiskeodder 1759ff* (5), *flododder 1797* (6), *strandodder* og *havodder 1804* (7), *havodder* endnu blandt jægere, men zoologisk en art i Stillehavet; *åhund* (8).

LITTERATUR: (1) 401o 49-51; (2) 626 276; (3) 363 2.2,781; (4) 156 1,41; 2 76; 3 56,159; 5 87, 177,190; 7 181,419f; 8 71,128; 15 326; 16 268; 18.1 171; 427 3,148; (5) 659 4,1052; (6) 219 9, 170; (7) 439b 32 sml. 659 22,312 (1801); (8) 300j 173.

JAGT OG ANVENDELSE

Knogler af odder er fundet i bopladser fra Danmarks ældre stenalder (1).

1479 omtales handsker af odderskind, toldrullen 1640 anfører bl.a. et hundrede odderskind (2). En mand fik 1609 kongens tilladelse til at fange oddere i Bygholm len, fra 1618 også kronens gods i Haderslevhus len og på Fyn mod årligt at aflevere fem skind til kongen. 1616 tillades den en anden mand at fange oddere overalt i landet, skindene skal tilbydes kongen for en rimelig pris, fra 1620 må en mand fange oddere i Frederiksborg og omliggende len (3).

Skindene blev i 1600-t og senere brugt til muffe: »afkrængede hele med benlegender og klør, som blev underforet tilligemed munden med rødt, og blev sat to glasknapper i øjnene og hængte halen ligeledes ganske ved, dette var den allerstørste mode, og kunne sådan et skind, når det var spættet, gælde [koste] 4 rigsdalere« (4).

Den er »en stor fiskerøver, gør overalt megen skade, særdeles i små fiskedamme og hyttefåde, hvilke nogle steder beklædes med brædder at den ikke skal komme op igen. Odderen efterstræbes derfor meget såvel som for sit skind« (1763; 5), »vort kostbareste indenlandske pelsværk« (1834; 6).

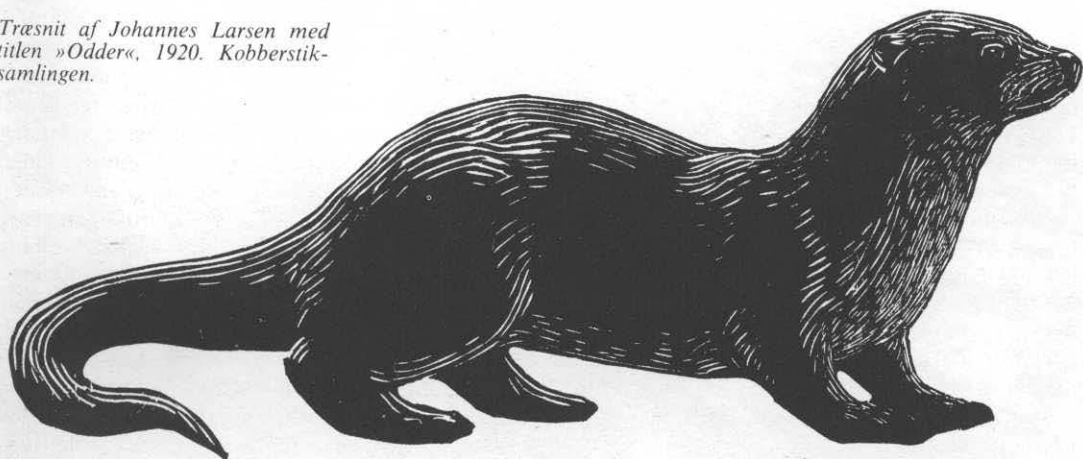
Dækhårene bruges til hatte, strømper og maler-

spiste en laks dræbte Loke ham med et stenkast. Aserne var glade for fangsten og flåede skindet af dyret, men de blev siden fanget af Oters far og måtte som bod og løsesum betale et odderskind fyldt med guld og dækket med guld udvendig (1).

Man sagde, at odderens øjne er som ild, hvormed den forskrækker hønsene om natten, så de falder ned og bliver dens bytte (MSJælland 1791; 2). Otte dage før Sankt Hansdag 24/6 eller otte dage derefter opholder odderen sig på tørt land når det er varmt solskin (3). Den må tre gange skyde ryg før den kan løbe (Fyn; 4).

Mindre børn blev holdt fra gadekæret med trusler om, at nede i vandet lurede odderen på dem (Fyn; 5).

Træsnit af Johannes Larsen med titlen »Odder«, 1920. Kobberstiksamlingen.

pensler (»fiskepensler«) (1800ff; 7). Kødet er meget velsmagende (1881; 8). Odderens unger kan afrettes til fiskefangst (1800; 9).

Natjagt på oddere blev forbudt 1922, før totalfredningen 1967 nedlagdes årlig mellem 100 og 200.

Leveren indgik i et middel for brystsyge (10), mennesker og husdyr fik den i øl mod blodgang (dysenteri); forfangen hest skulle slås med en oddertunge gjort fast i en ren kæp (1700-t; 11).

LITTERATUR: (1) 172 366,385; (2) 434 5,760; (3) 883b 95; (4) 761 2,1868-69,73; 903 4.3,1826, 7; (5) 693b 1,610; (6) 563 49; (7) 362 80; 565 2, 213; (8) 494 4,481; (9) 362 80; (10) 534b 120; (11) 74 110,170.

I et oldnordisk gudesagn fangede Oter fisk i en odders skikkelse; en dag han sad på bredden og

I et eventyr får helten af en odder evnen til at svømme ti gange bedre end den selv (6). Anonym: Bæveren og odderen, 1777.

LITTERATUR: (1) 112 241; (2) 57 129; (3) 296g 2,93; (4) 388; (5) 297 25; (6) 794 11,178.

TALEMÅDER

En sølle slagter ødelægger odderens ben og skind (Peder Laale; 1). Kast mig, hvor du vil, sagde odderen, men ikke i vandet (Peder Syv 1682; 2).

Glo som en odder = stirre dumt eller uforskammet (1826; 3); skyde ryg som en odder = siges når én har svært ved at løfte en byrde (4); du står og skræver som en nyfødt odder = ser meget forbavset ud (MLolland); odder = ågerkarl (Lunde NFyn) (5), skældsord til dumrian, fjols.

LITTERATUR: (1) 550 582; (2) 831 120; (3) 903 4.3,7; (4) 388; 534b 120; (5) 388.

